

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการชมเหงะรังแกเด็กเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อ ทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะการชมเหงะรังแกที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มาตรการทางกฎหมายการศึกษามีส่วนส่งเสริมการแก้ไขปัญหาการชมเหงะรังแกภายใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้ ทั้งนี้ การสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐาน มาตรการทางกฎหมายการศึกษาดังกล่าวจึงควรอยู่ภายใต้ ประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐาน จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดทำ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและมาตรการป้องกันการ ชมเหงะรังแกระหว่างเด็กในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน การศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรับ ผิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาผู้ปกครองและนักเรียน แนวทางการนำการประกันภัยการชมเหงะรังแก มาใช้กับการคุ้มครองนักเรียน และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อการแก้ไขการชมเหงะรังแกอย่าง เป็นระบบทั้งในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐาน และระดับสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปรากฏข้อเสนอแนะการคุ้มครองเด็กจากการชมเหงะรังแกกัน ระหว่างเด็กในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ดังนี้

6.2.1 การจัดทำประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและมาตรการป้องกันการข่มเหงรังแกระหว่างเด็กใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.2.1.1 คำนิยามคำว่า การข่มเหงรังแก

รูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งเป็นการกระทำใด ๆ ในทางลบของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเกิดขึ้นโดยเจตนาต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่นให้ได้รับบาดเจ็บหรือทุกข์ทรมาน ไม่ว่าจะป็นทั้งทางร่างกายหรือทางจิตใจ ตัวอย่างเช่นแต่ไม่จำกัดเฉพาะสิ่งต่อไปนี้

1) การสัมผัสทางกายภาพใด ๆ ที่ไม่พึงประสงค์ระหว่างผู้กระทำกับเหยื่อ เช่น การชกต่อย การผลัก การเตะ การตบ การจิกจี้ การล้อกตีรชะ การสร้างความเสียหายให้กับสถานศึกษา การล้อเล่น การต่อสู้อ และการใช้สิ่งของที่มีอยู่เป็นอาวุธ เป็นต้น

2) การกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจและ/หรือความเป็นอยู่ทางอารมณ์ของเหยื่อ

3) คำพูด หรือการกล่าวหาในเชิงดูถูกเหยียดหยามใด ๆ ที่ทำให้เหยื่อเกิดความทุกข์ทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม หรือคำหยาบคายต่อเป้าหมายการเรียกชื่อ การทรมาน และการแสดงความคิดเห็นในเชิงลบต่อรูปลักษณ์เสื้อผ้า และร่างกายของเหยื่อ และ

4) การข่มเหงรังแกทางไซเบอร์หรือการข่มเหงรังแกใด ๆ ที่กระทำโดยใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

6.2.1.2 ขอบเขตพื้นที่ของการบังคับใช้มาตรการ

การข่มเหงรังแกในสถานศึกษา ทรัพย์สินที่อยู่ติดกับบริเวณสถานศึกษาในกิจกรรมหน้าที่ หรือโครงการที่สถานศึกษาให้การสนับสนุนหรือที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาไม่ว่าจะในหรือนอกสถานศึกษา ที่ป้ายรถสถานศึกษา บนรถสถานศึกษา หรือยานพาหนะอื่น ๆ ที่สถานศึกษาเป็นเจ้าของเช่าหรือใช้ หรือผ่านการใช้เทคโนโลยี หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สถานศึกษาเป็นเจ้าของเช่าหรือใช้ รวมถึงการข่มเหงรังแกในสถานที่ กิจกรรม หน้าที่ หรือโครงการที่ไม่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา หรือผ่านการใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สถานศึกษาไม่ได้เป็นเจ้าของ เช่า หรือใช้งาน หากการกระทำหรือการกระทำที่เป็นปัญหาต่อสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาก่อให้เกิดศัตรู การละเมิดสิทธิของเหยื่อที่สถานศึกษา หรือเป็นการขัดขวางกระบวนการศึกษา หรือการดำเนินงานที่เป็นระเบียบของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

6.2.1.3 ผู้รับผิดชอบ

นักเรียน ครู ผู้ปกครอง บุคคลในครอบครัว ผู้บริหารของโรงเรียน และบุคลากรของโรงเรียนมีความรับผิดชอบในการป้องกันการช้หมเหงรังแกภายในขอบเขตพื้นที่ของการบังคับใช้มาตรการ โดยให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานแต่ละสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันการช้หมเหงรังแกประกอบด้วยบุคคลผู้รับผิดชอบดังกล่าว เพื่อกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองเด็กจากการช้หมเหงรังแกในสถานศึกษา

6.2.1.4 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่สอดคล้องกับประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการรวบรวมและการเผยแพร่ข้อมูลการช้หมเหงรังแกในเด็กในเขตพื้นที่ต่าง ๆ

ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่รายงานผลการประเมินมาตรการการช้หมเหงรังแกของสถานศึกษาภายในพื้นที่รับผิดชอบไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.2.1.5 การดำเนินการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

กำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- 1) การกำหนดการปฏิบัติภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
 - (1) ให้สถานศึกษากำหนดนโยบายโดยการนำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้กับนโยบายเพื่อคุ้มครองเด็กจากการช้หมเหงรังแกในสถานศึกษา
 - (2) ให้สถานศึกษามีการปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับการช้หมเหงรังแกกันของเด็กอย่างสม่ำเสมอ
 - (3) ให้สถานศึกษากำหนดนโยบายเชิงรุก และแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของนโยบายที่กำหนด
 - (4) ให้สถานศึกษาประเมินและการพัฒนานโยบายให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอโดยคำนึงถึงการพัฒนาด้านเทคโนโลยี เช่น การเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เป็นต้น
 - (5) ให้สถานศึกษาจัดเตรียมสำเนาโยบายต่อต้านการช้หมเหงรังแกให้กับนักเรียนและผู้ปกครองของพวกเขาโดยนโยบายดังกล่าวจะรวมอยู่ในคู่มือนักเรียนและ/หรือพนักงานของสถานศึกษาและต้องประกาศไว้อย่างชัดเจนบนกำแพงหรือเว็บไซต์ของสถานศึกษา (หากมี)

2) การจัดทำระบบร้องเรียน

- (1) ให้สถานศึกษาจัดทำระบบการรายงานพฤติกรรมกรรมการช้หมเหงรังแก เช่น การร้องเรียนของนักเรียน การร้องเรียนผ่านเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นต้น

(2) ให้สถานศึกษาจัดทำมาตรการตอบสนองต่อบุคคลที่รายงานในกรณีที่มีการข่มเหงรังแกที่เชื่อถือได้

3) การจัดทำระบบให้คำปรึกษา

ให้สถานศึกษาจัดทำมาตรการคำปรึกษาเกี่ยวกับการข่มเหงรังแกโดยไม่เปิดเผยชื่อ

4) การพัฒนากิจกรรมเพื่อป้องกันการข่มเหงรังแก

(1) ให้สถานศึกษาพัฒนาโครงการ กิจกรรม หรือเกม เพื่อลดการข่มเหงรังแก โดยการมีส่วนร่วมของผู้รับผิดชอบ

(2) ให้สถานศึกษาการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการข่มเหงรังแก โดยการมีส่วนร่วมของผู้รับผิดชอบ

5) การพัฒนามาตรการล่วงหน้าเพื่อป้องกันการข่มเหงรังแก

ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานดำเนินการสำรวจและประเมินความจำเป็นของนักเรียนในการป้องกันการข่มเหงรังแก

6) การตรวจสอบและการประเมินสถานะของการข่มเหงรังแก

(1) ให้สถานศึกษาประเมินมาตรการที่ใช้โดยใช้หลักเกณฑ์ เช่น การตรวจจำนวนเหตุการณ์ข่มเหงรังแกที่เกิดขึ้น สถิติผู้ถูกระทำการข่มเหงรังแก ประเภทของการกระทำการข่มเหงรังแก สถานที่หรือพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ จำนวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เห็นเหตุการณ์หรือรับรู้ การตอบโต้ เป็นต้น

(2) ให้สถานศึกษาเผยแพร่ผลของสถานะของการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการข่มเหงรังแก

(3) ให้สถานศึกษาเก็บรักษาบันทึกข้อมูลสาธารณะที่เกี่ยวข้องและสถิติเกี่ยวกับการกระทำการข่มเหงรังแก หรือการตอบโต้ในสถานศึกษาโดยมีเงื่อนไขว่าชื่อของนักเรียนที่กระทำการข่มเหงรังแกหรือการตอบโต้จะต้องเป็นความลับและสามารถเปิดเผยได้ต่อผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน พ่อแม่ หรือผู้ปกครองของนักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแกหรือที่กระทำการข่มเหงรังแกเท่านั้น

(4) ให้สถานศึกษารายงานผลการประเมินมาตรการ (ข้อ (1)) ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ

7) การพัฒนามาตรการเฉพาะสำหรับการข่มเหงรังแกทางไซเบอร์

(1) การลบข้อมูลและการขอให้เปิดเผยข้อมูล

ให้สถานศึกษาขอความร่วมมือจากฝ่ายกฎหมายหรือแพลตฟอร์มที่มีการเผยแพร่ข้อมูล

(2) มาตรการเกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยี

ให้สถานศึกษากำหนดมาตรการเกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อป้องกันเด็กจากการชมhengรังแกทางไซเบอร์ ดังนี้

(2.1) ทุกสถานศึกษาควรมีนโยบายที่ชัดเจน และเข้าใจถึงการ
ใช้เทคโนโลยี

(2.2) สถานศึกษาควรมีข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี
อย่างรับผิดชอบ รวมถึงกฎเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ ซอฟต์แวร์ และการเข้าถึงเมื่อใช้ในหรือนอก
สถานที่ของสถานศึกษา เช่น การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือ

(2.3) ข้อกำหนดเกี่ยวกับพฤติกรรมสำหรับนักเรียนและ
พนักงาน รวมถึงพฤติกรรมนอกสถานศึกษา เช่น การใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์และ
เว็บไซต์อื่น ๆ ของครู และนักเรียนเพื่อไม่ให้ทำร้ายผู้อื่น หรือทำให้สถานศึกษาเสียชื่อเสียง เป็นต้น

(2.4) เจ้าหน้าที่ของสถานศึกษาควรสามารถคาดหวังให้
สถานศึกษาตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อเหตุการณ์การชมhengรังแกที่รายงาน หรือสนับสนุน
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตอบสนองอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังเป็นสิ่งสำคัญที่
เจ้าหน้าที่จะได้รับการสนับสนุนและข้อมูลเพื่อให้สามารถเข้าถึงการสนับสนุนส่วนบุคคลที่
เหมาะสมได้

(2.5) สถานศึกษามีวิธีการสังเกตเด็กที่ถูกชมhengรังแกทางไซ
เบอร์ เช่น อารมณ์เสียหลังจากใช้อินเทอร์เน็ตหรือโทรศัพท์มือถือ ไม่ต้องการพูดคุยหรือเปิดเผย
ความลับเกี่ยวกับกิจกรรมออนไลน์ และการใช้โทรศัพท์มือถือ การใช้เวลาในการส่งข้อความเล่น
เกมหรือใช้โซเชียลมีเดียมากหรือน้อยลงมาก หมายเลขโทรศัพท์ ข้อความ หรือที่อยู่อีเมลใหม่
จำนวนมากปรากฏบนโทรศัพท์มือถือ แลปท็อป หรือแท็บเล็ต หลังจากส่งข้อความหรือออนไลน์
ดูเหมือนไม่พอใจ หรือโกรธเคือง ไม่อยากไปสถานศึกษาและ/หรือหลีกเลี่ยงการพบปะเพื่อน
และเพื่อนร่วมสถานศึกษา การหลีกเลี่ยงสถานการณ์ทางสังคมที่สนุกสนานก่อนหน้านี้ นอน
หลับยาก ความนับถือตนเองต่ำ เป็นต้น

(3) การพัฒนามาตรการเฉพาะสำหรับนักเรียนเฉพาะกลุ่ม

ให้สถานศึกษากำหนดมาตรการเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความ
แตกต่าง เช่น ศาสนา ชาติพันธุ์ ความทุพพลภาพ เพศ เพศวิถี รูปลักษณ์ เด็กที่ย้ายโรงเรียน
ผู้ที่มีปัญหาสุขภาพ หรือผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรม เป็นต้น

(4) บทลงโทษเด็กที่กระทำการชมhengรังแก

(4.1) ให้สถานศึกษากำหนดมาตรการลงโทษเด็กที่กระทำการ
ชมhengรังแก ทั้งนี้ ตามลักษณะและความร้ายแรง และต้องแจ้งให้เด็กและผู้ปกครองทราบตั้งแต่มี

การลงทะเบียนเรียน และเมื่อมีเหตุการณ์ช่มเหล่งรังแกที่พิสูจน์ได้เกิดขึ้นต้องดำเนินการลงทะเบียนโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

โดยอ้างอิงการลงทะเบียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงทะเบียนนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2548

(4.2) การกำหนดมาตรการลงทะเบียนให้มีการแจ้งต่อผู้ปกครองเพื่อพิจารณาการป้องกันหรือการตอบโต้

(4.3) กรณีที่มีความรุนแรงให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีการประสานงานกับสถานีตำรวจในเขตพื้นที่รับผิดชอบเพื่อพิจารณาบทลงโทษทางกฎหมาย

(5) มาตรการเยียวยาเด็ก

(5.1) ให้สถานศึกษากำหนดมาตรการการเยียวยาเด็ก เช่น มาตรการเยียวยาโดยผู้เชี่ยวชาญ การเยียวยาโดยโรงเรียน เช่น การสร้างความรู้ การเยียวยาโดยกิจกรรม และการเยียวยาตามความต้องการของเด็กแต่ละคน เป็นต้น

(5.2) ให้สถานศึกษามีมาตรการการติดตามผลของมาตรการเยียวยาเด็ก

6.2.2 ความรับผิดชอบแพ่งกับการช่มเหล่งรังแก

6.2.2.1 การศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายเฉพาะในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในลักษณะละเมิดที่ครอบคลุมรูปแบบการช่มเหล่งรังแกทั้งหมด ด้วยการพิจารณาอย่างรอบด้านจากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายและคำพิพากษาของประเทศต่างๆ ในบริบทของการช่มเหล่งรังแกเด็กในสถานศึกษาของไทย

ด้วยกฎหมายลักษณะละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการเยียวยาค่าสินไหมทดแทนกับการช่มเหล่งรังแกและผลกระทบจากการช่มเหล่งรังแกได้ทุกรูปแบบ การศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายเฉพาะในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในลักษณะละเมิดที่สามารถนำมาใช้กับการช่มเหล่งรังแกทุกลักษณะได้จะสามารถทำให้เด็กที่ถูกช่มเหล่งรังแกได้รับการชดใช้ค่าเสียหายเป็นตัวเงินและส่งผลโดยอ้อมต่อความตระหนักถึงปัญหาการช่มเหล่งรังแกในสถานศึกษาและการให้ความสำคัญกับการดูแลบุตรหลานของผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้ปกครองเพื่อป้องกันการช่มเหล่งรังแกได้ดียิ่งขึ้น

6.2.2.2 การศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาปรับใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรด้านการศึกษากับการคุ้มครองนักเรียนจากการช่มเหล่งรังแกในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

การนำมาตรการทางการศึกษามาใช้กับการคุ้มครองเด็กจากการช่มเหล่งรังแกส่งผลให้เกิดหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษาและบุคคลที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งจะส่งผลถึงการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่กับความรับผิด

ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ได้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาปรับใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรด้านการศึกษากับการคุ้มครองนักเรียนจากการช่มเหล่งรังแกในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ถึงมุมมองและสมดุคที่เหมะสมสำหรับบิบทในประเทศไทย

6.2.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการศึกษาปรากฏข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

6.2.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เสนอแนะให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการช่มเหล่งรังแก ดังต่อไปนี้

- 1) การส่งเสริมสภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาการช่มเหล่งรังแก
 - (1) การส่งเสริมสภาวะของข้อมูล ได้แก่ การจัดการกับข้อมูลของการช่มเหล่งรังแกให้ทันสมัย การสำรวจข้อมูล การรายงานข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน การเข้าถึงข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และการเปิดเผยข้อมูลการช่มเหล่งรังแกที่จำเป็น
 - (2) การส่งเสริมสภาวะของบุคคล ได้แก่ การพัฒนาระบบที่สนับสนุนให้เด็กกล้าแสดงออกถึงปัญหา การสร้างกระบวนการร้องเรียนของเด็กและผู้ปกครอง
- 2) การสร้างมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาการช่มเหล่งรังแก
 - (1) การพัฒนามาตรการการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการช่มเหล่งรังแก
 - (2) การพัฒนามาตรการการส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย
 - (3) การสร้างบรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียนและห้องเรียน
- 3) การสร้างมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาการช่มเหล่งรังแกให้กับเด็กกลุ่มเฉพาะ

การพัฒนามาตรการเฉพาะในการให้ความช่วยเหลือเด็กกลุ่มพิเศษ เช่น เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ความทุพพลภาพ เพศ หรือรสนิยมทางเพศ
- 4) การสร้างความตระหนักต่อบุคคคที่อยู่ในสถานการณการช่มเหล่งรังแก

การจัดโครงการ การอบรม กิจกรรม หรือหลักสูตรสำหรับสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน รวมถึงเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ในวงกว้างเพื่อสร้างความตระหนักใน
ชุมชน สังคม และประเทศ

6.2.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

นอกเหนือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบต้องรับการรายงานผล
การประเมินมาตรการของสถานศึกษาแล้วสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคควรมีมาตรการเชิง
นโยบายเช่นเดียวกับข้อเสนอเชิงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เพียงแต่ดำเนินการนโยบายให้สามารถปฏิบัติได้ในระดับท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่ (สพท.)
ที่ทั่วประเทศรวมจำนวน 225 เขต โดยแบ่งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.)
42 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) 183 เขต

